

1ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ

EX ORIENTE LUX

Η έρευνα και διδασκαλία των Πολιτισμών
της Αιγύπτου, Εγγύς Ανατολής & Κύπρου
στα Ελληνικά Α.Ε.Ι.

Αθήνα, 20 Μαΐου 2011
Κεντρικό Κτίριο Πανεπιστημίου Αθηνών
Αμφιθέατρο Ι. Δρακοπούλου, Πανεπιστημίου 30

ΦΟΡΕΙΣ

Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Παναγιώτης Η.Μ. Κουσσούλης
Νότα Κούρου
Ελένη Μαντζουράνη
Κωνσταντίνος Κοπανιάς
Ελένη Παπάζογλου
Ελένη Τουρνά

Επικοινωνία - πληροφορίες: <http://www.easternstudies.org>
Π. Κουσσούλης (6944945907, kousoulis@rhodes.aegean.gr)
Κ. Κοπανιάς (kopaniias@arch.ua.gr)

Εικόνα εξωφύλλου: Ψηφίδα με μέρος του ονόματος του Φαραώ Νεχώ Β' (610-595 π.Χ.) από το Αρχαιολογικό Μουσείο της Ρόδου.

Ex Oriente Lux...

Το Πανεπιστήμιο Αιγαίου σε συνεργασία με το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών και το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο ξεκινάει μια σειρά επιστημονικών συμποσίων υπό το γενικό τίτλο *Ex Oriente Lux*. Το πρώτο Συμπόσιο αυτής της σειράς είναι αφιερωμένο στην έρευνα και τη διδασκαλία των πολιτισμών της Αιγύπτου, Εγγύς Ανατολής και Κύπρου στα Ελληνικά Α.Ε.Ι.

Η λεκάνη της Μεσογείου υπήρξε ανέκαθεν ο χώρος αέναης διάδρασης ιδεών, συμβόλων, πολιτισμών, παρέχοντας γόνιμο έδαφος και διαύλους επικοινωνίας για μια πολυεπίπεδη και πολυδιάστατη επικοινωνία, η οποία είχε άμεση επίδραση στην τέχνη, ευρύτερα τον πολιτισμό και μάλιστα τη θρησκεία και λατρευτική σημασιολογία. Η ανάγνωση των ιστορικών διαδρομών των λαών που γέννησαν αυτούς τους πολιτισμούς ξεπερνούν τα όρια της αρχαιότητας. Η γοητεία που άσκησε, για παράδειγμα, η Αίγυπτος ως χώρα και ως πολιτισμός στην Ελληνική διάνοηση φθάνει από τον Ηρόδοτο και τον Πλάτωνα ως τις μέρες μας, με λαμπρό παράδειγμα την ποίηση του Καβάφη.

Το *Ex Oriente Lux* στοχεύει στην έναρξη και εδραίωση ενός εποικοδομητικού διαλόγου για τους ανατολικούς πολιτισμούς και ταυτόχρονα εγκαινιάζει ένα σύγχρονο πόλο έρευνας, μελέτης και ανάδειξης των πολιτισμικών καταλοίπων, ιδεών και συμβόλων αυτών των πολιτισμών στην Ελλάδα.

Η Οργανωτική Επιτροπή του Συμποσίου

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

09:00-10:00: Έναρξη Εργασιών του 1ου Πανελληνίου Συμποσίου Ex Oriente Lux - Επίσημοι Χαιρετισμοί

- Κος TAREK ADEL, Πρέσβης της Αιγύπτου
- Κος. BURHAN JAF, Πρέσβης του Ιράκ
- Δρ. HISHAM DARWISH, Μορφωτικός Ακόλουθος της Αιγυπτιακής Πρεσβείας
- Κος. Κ. ΛΥΜΠΟΥΡΗΣ, Μορφωτικός Σύμβουλος Κυπριακής Πρεσβείας
- Εκπρόσωπος Υπουργείου Εξωτερικών
- Εκπρόσωπος Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού
- Καθηγητής Δ. ΜΠΟΥΡΑΖΕΛΗΣ, Πρόεδρος Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών
- Αν. Καθηγήτρια Ε. ΚΑΡΑΝΤΖΟΛΑ, Πρόεδρος Τμήματος Μεσογειακών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
- Δρ. Ε. ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ, Προϊσταμένη Προϊστορικών, Ανατολικών και Αιγυπτιακών Αρχαιοτήτων, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο

1^η Συνεδρία: Πολιτισμοί της Ανατολικής Μεσογείου - Έρευνα και Διδασκαλία στα Ελληνικά Α.Ε.Ι.

10:00 - 11:00 / Προεδρεύουσα: Ν. ΚΟΥΡΟΥ

- Ν. ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ, *Η Προϊστορία της Μέσης Ανατολής στο Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης: οι αρχαιολογικές και εθνοαρχαιολογικές έρευνες στην Κύπρο και στο Σουλτανάτο του Ομάν*
- Σ. ΚΑΛΟΠΙΣΗ-ΒΕΡΤΗ & Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗ, *Ανασκαφική έρευνα στην Αγία Κορυφή (Gebel Musa) του Όρους Σινά*
- Π.Η.Μ. ΚΟΥΣΟΥΛΗΣ, *Το Αιγαίο στην Αίγυπτο κατά την 3^η χιλιετία μ.Χ. και η αυγή της Αιγυπτολογίας στην Ελλάδα*

11:00-11:30: ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ - ΚΑΦΕΣ

11:30 - 12:30 / Προεδρεύων: Ν. ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ

- Ε. ΜΑΝΤΖΟΥΡΑΝΗ, *Οι Κυπριακές σπουδές και έρευνα στην Ελλάδα*
- Ν. ΚΟΥΡΟΥ, *Πολιτισμικές ταυτότητες και ετερότητες: «Φοίνικες» και Μεσόγειος στα Ελληνικά Πανεπιστήμια*

- Κ. ΚΟΠΑΝΙΑΣ, *Αρχαιολογική έρευνα στις θέσεις Tell Nader και Tell Baqrta στην Κουρδική περιφέρεια του βορείου Ιράκ.*

12:30 – 13:00: Συζήτηση

13:00 – 14:30: ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ – ΦΑΓΗΤΟ

2^η Συνεδρία: Μετακινήσεις ιδεών, συμβόλων, πολιτισμών στην Ανατολική Μεσόγειο

14:30-16:00 / Προεδρεύουσα: Ε. ΜΑΝΤΖΟΥΡΑΝΗ

- Ν. ΜΑΡΙΝΑΤΟΥ (προσκεκλημένη ομιλήτρια), *Έλληνες στην Αίγυπτο την Εποχή του Ψαμμήτιχου*
- Γ. ΜΠΟΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ, *Όφεις κυπριακής και φοινικικής κεραμικής στο Δέλτα του Νείλου κατά την Τρίτη Μεταβατική Περίοδο*
- Δ. ΠΑΛΑΙΟΘΩΔΩΡΟΣ, *Οι Έλληνες στην Ανατολή*
- Ε. ΜΑΡΚΟΥ, *«Κατάκτηση», «απελευθέρωση» ή «εκούσια υποταγή»; Η ενσωμάτωση της Κύπρου στις μεγάλες δυνάμεις των αρχαϊκών και κλασικών χρόνων*

16:00-16:30: ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ – ΚΑΦΕΣ

3^η Συνεδρία: Παρουσίαση της αρχαίας Αιγύπτου στην Ελλάδα του σήμερα

16:30 – 17:40 / Προεδρεύων: Π.Η.Μ. ΚΟΥΣΟΥΛΗΣ

- Ε. ΤΟΥΡΝΑ, *Η Αιγυπτιακή Συλλογή του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου*
- Δ. Ι. ΚΥΡΤΑΤΑΣ, *Αίγυπτος και Ελλάδα: οι αφανείς διασυνδέσεις*
- ΑΙ. ΚΟΛΤΣΙΔΑ, *Έλληνες και Αιγυπτιακή Αρχαιολογία*

17:40 – 18:30: ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΣΤΡΟΓΥΛΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

19:00: ΔΕΙΠΝΟ

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΟΜΙΛΙΩΝ

Η ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ: ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΘΝΟΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΣΟΥΛΤΑΝΑΤΟ ΤΟΥ ΟΜΑΝ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η παρουσίαση στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο συγκεκριμένων θεματικών της πρώιμης προϊστορίας της Μέσης Ανατολής όπως αυτό της 'αρχής της γεωργίας', συνιστά ένα ενδιαφέροντα χώρο αρχαιολογικού προβληματισμού. Την αφορμή για πρωτότυπες σχετικές μελέτες και δημοσιεύσεις αποτελούν οι επιτόπιες αρχαιολογικές και εθνοαρχαιολογικές έρευνες του ΑΠΘ που βρίσκονται σε εξέλιξη τα τελευταία χρόνια σε περιοχές όπως της Κύπρου και του Σουλτανάτου του Ομάν στον Αραβικό Κόλπο. Στόχος των ερευνητικών αυτών προγραμμάτων που προσπαθούν να επιβιώσουν μέσα σε αρνητικές οικονομικές συγκυρίες αλλά και χρόνιες νοοτροπίες ερευνητικής εσωστρέφειας είναι η απόκτηση από τη μεριά των νέων ερευνητών εμπειριών οργάνωσης αλλά και συμμετοχής σε ερευνητικές αποστολές εκτός Ελλάδος και μάλιστα σε περιοχές με ιδιαίτερο πολιτισμικό και ιστορικό ενδιαφέρον για τη χώρα μας. Γεωγραφικές περιοχές όπου εκδηλώνουν το ερευνητικό τους ενδιαφέρον εδώ και πολλές δεκαετίες διεθνείς αποστολές και στις οποίες η ελληνική αρχαιολογική κοινότητα καλείται να δώσει το δικό της επιστημονικό της παρόν. Η παρουσίαση αυτή έχει σκοπό να δώσει τα χαρακτηριστικά αυτής της προσπάθειας του ΑΠΘ στο χώρο της Μέσης Ανατολής και να συζητήσει την εμπειρία που έχει αποκομίσει.

Ο Νικόλαος Ευστρατίου είναι Καθηγητής Προϊστορικής Αρχαιολογίας στο ΑΠΘ. Κατέχει διδακτορικό δίπλωμα από το Ινστιτούτο Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου του Λονδίνου. Η ερευνητική του δραστηριότητα περιλαμβάνει έρευνες πεδίου στην Ελλάδα (Θράκη, Ροδόπη, Γρεβενά, Λήμνο) και το εξωτερικό (Ομάν, Κύπρο, Καταλονία) με ανασκαφικά, εθνοαρχαιολογικά και γενικότερα αρχαιολογικά αντικείμενα και ενδιαφέροντα (επιφανειακές έρευνες κλπ). Το ακαδημαϊκό έτος 1999-2000 δίδαξε για ένα εξάμηνο ως επισκέπτης καθηγητής στη Μονάδα Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου της Κύπρου. Από το 2003 διδάσκει και συντονίζει τη Θεματική Ενότητα 'Η Αρχαιολογία του Ελληνικού Χώρου' στον Κύκλο Σπουδών του 'Ελληνικού Πολιτισμού', στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Η συγγραφική του δραστηριότητα αφορά τέσσερα βιβλία και πάνω από ογδόντα άρθρα ελληνικά και ξενόγλωσσα.

Επικοινωνία: efstrati@hist.auth.gr

ΑΝΑΣΚΑΦΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΗΝ ΑΓΙΑ ΚΟΡΥΦΗ (GEBEL MUSA) ΤΟΥ ΟΡΟΥΣ ΣΙΝΑ

ΣΟΦΙΑ ΚΑΛΟΠΙΣΗ-ΒΕΡΤΗ & ΜΑΡΙΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗ
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Στο νότιο ορεινό τμήμα της χερσονήσου του Σινά πραγματοποιούνται από το 1998, με την άδεια των αιγυπτιακών αρχών, ανασκαφές σε παλαιοχριστιανικές θέσεις από την Ελληνική Αρχαιολογική Αποστολή η οποία αποτελείται από τις υπογράφουσες, τους αρχαιολόγους Νικόλαο Φύσσα, Γεώργιο Μαγγίνη, Διονύσιο Μουρελάτο, Γεωργία Φουκανέλη και τους αρχιτέκτονες: Πέτρο και Μαρίνα Κουφοπούλου.

Σε ύψος 2 285μ, σε θέση που δεσπόζει στο γρανιτένιο τοπίο, η Αγία Κορυφή ταυτίστηκε από νωρίς με τον τόπο που ο Μωυσής έλαβε το νόμο και αποτέλεσε χώρο λατρείας και προσκύνησης από τα πρώιμα παλαιοχριστιανικά χρόνια. Η ανασκαφική έρευνα αποσαφήνισε την κάτοψη τρίκλιτης ξυλόστεγης βασιλικής με νάρθηκα, εσωτερικών διαστάσεων περίπου 28,35x12μ. Αν και μικρότερων διαστάσεων, η βασιλική της Αγίας Κορυφής παρουσιάζει πολλές ομοιότητες με το καθολικό της μονής της Αγίας Αικατερίνης του Σινά που κτίστηκε από τον Ιουστινιανό μετά το θάνατο της Θεοδώρας το 548. Η βασιλική της Αγίας Κορυφής δεν αναφέρεται στο Περί Κτισμάτων του Προκοπίου που γράφτηκε μεταξύ 555 και 560 και επομένως θα πρέπει να χρονολογηθεί στα τελευταία χρόνια της βασιλείας του Ιουστινιανού, μεταξύ 560-565. Τον 11^ο/12^ο αιώνα κτίστηκε πάνω σε βοηθητικό ιουστινιάνειο πρόσκτισμα μικρό μουσουλμανικό τέμενος.

Η ανασκαφική έρευνα έφερε στο φως μικρών διαστάσεων κτίσμα παλαιότερο της βασιλικής που ταυτίστηκε με το ευκτήριο του οσίου Ιουλιανού, ο οποίος επισκέφτηκε την Αγία Κορυφή το 362/63. Αποκαλύφθηκαν επίσης ερείπια κτισμάτων μεταγενέστερων του ιουστινιάνειου ναού. Πρόκειται για παρεκκλήσια που ανεγέρθηκαν στα ερείπια της βασιλικής σε διάφορες εποχές. Σήμερα στο ανατολικό τμήμα του κεντρικού κλίτους της βασιλικής υψώνεται παρεκκλήσι αφιερωμένο στην Αγία Τριάδα που κτίστηκε το 1935 χρησιμοποιώντας οικοδομικό υλικό του ιουστινιάνειου ναού. Τα ευρήματα, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται θραύσματα επιγραφών στα ελληνικά, αραβικά και αρμενικά καθώς και όστρακα αγγείων της παλαιοχριστιανικής, φατιμιδικής και μαμελουκικής εποχής αλλά και νεώτερων περιόδων, αναδεικνύουν την Αγία Κορυφή ως διαχρονικό προσκυνηματικό τόπο για χριστιανούς και μουσουλμάνους.

Η Σοφία Καλοπίση-Βέρτη είναι Καθηγήτρια Βυζαντινής Αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και Πρόεδρος της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας. Διευθύνει από το 1985, σε συνεργασία με την καθ. Μ. Παναγιωτίδη, ανασκαφή σε παλαιοχριστιανικό οικισμό στην Καρδάμαινα της Κω καθώς και, από το 1998, σε παλαιοχριστιανικές θέσεις της χερσονήσου του Σινά (Ελληνική Αρχαιολογική Αποστολή). Έχει λάβει μέρος σε πολλά διεθνή και

εθνικά συνέδρια. Οι μελέτες της, δημοσιευμένες σε ελληνικά και ξένα περιοδικά και συλλογικούς τόμους, επικεντρώνονται σε θέματα σχετικά με τις παλαιοχριστιανικές ανασκαφές, τη βυζαντινή ζωγραφική, το βυζαντινό ζωγάφο, τη χορηγία, τις αφιερωτικές επιγραφές και την ορολογία.

Η Μαρία Παναγιωτίδη είναι Ομότιμη καθηγήτρια της Βυζαντινής Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών και Γενική Γραμματέας της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας. Από το 1986, διευθύνει, μαζί με τη συνάδελφο Σ. Καλοπίση-Βέρτη την ανασκαφή του παλαιοχριστιανικού οικισμού στο ιερό του Απόλλωνα, στην Καρδάμαινα της Κω και από το 1998 ανασκαφή στο όρος Σινά (Ελληνική Αρχαιολογική Αποστολή). Έχει λάβει μέρος σε πολλά διεθνή συνέδρια στην Ελλάδα και στο εξωτερικό και έχει δώσει σημαντικό αριθμό διαλέξεων. Έχει επίσης δημοσιεύσει πολλές μελέτες που αναφέρονται κυρίως στη βυζαντινή ζωγραφική, με στόχο κυρίως την κατανόηση των φαινομένων της κοινωνίας της εποχής. Έχει ασχοληθεί επίσης με τη βυζαντινή γλοπτική, τη βυζαντινή αρχιτεκτονική, την κεραμική καθώς και την ορολογία.

Επικοινωνία: skalop@arch.uoa.gr, mpanag@arch.uoa.gr

ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΙ ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΚΟΛΤΣΙΔΑ

Η παρούσα μελέτη σκοπεύει να παρουσιάσει τους Έλληνες ερευνητές που θεραπεύουν το αντικείμενο της Αιγυπτιακής αρχαιολογίας και να καταδείξει την ανάγκη συστηματικής προώθησης και μελέτης των υλικών καταλοίπων του αρχαίου Αιγυπτιακού πολιτισμού, ως αναπόσπαστης ειδικότητας της αρχαιολογικής επιστήμης στην Ελληνική ακαδημαϊκή σκηνή. Θα προσπαθήσει να σκιαγραφήσει τις προοπτικές ανάπτυξης και τη δυναμική μιας ξένης μεν, αλλά τόσο άρρηκτα συνδεδεμένης με την Ελληνική, αρχαιολογίας, καθώς και τα οφέλη που κομίζει στον/ην φοιτητή/τρια που θα θελήσει να την επιλέξει ως ειδικευσή του. Η Αίγυπτος διαθέτει πληθώρα αρχαιολογικού υλικού, αρκετά δείγματα του οποίου διατηρούνται σε ασυνήθιστα καλή κατάσταση. Το γεγονός αυτό δίνει τη δυνατότητα να κινηθούμε με έναν τρόπο μελέτης που ξεφεύγει από τις συμβατικές υποθέσεις οι οποίες διέπουν τα αποτελέσματα των αρχαιολογικών ερευνών άλλων περιοχών. Επίσης, στα πλαίσια της διεπιστημονικότητας και της συνεργασίας των επιστημονικών κατευθύνσεων που αρχίζει να αναπτύσσεται, η ελληνική αρχαιολογική κοινότητα καλείται να αγκαλιάσει καινούργιους κλάδους, όπως αυτόν της Αιγυπτιολογίας, και να στηρίξει με τον δικό της τρόπο τον διεπιστημονικό διάλογο.

Η Αικατερίνη Κολτσίδα είναι διδάκτωρ Αιγυπτολογίας του Πανεπιστημίου του Λίβερπουλ. Κατέχει πτυχίο Αρχαιολογίας από το Πανεπιστήμιο Αθηνών και Μεταπτυχιακό στην Αιγυπτολογία από το Πανεπιστήμιο του Λίβερπουλ. Διετέλεσε υπότροφος του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών, μεταδιδακτορική ερευνήτρια στο Μητροπολιτικό Μουσείο της Νέας Υόρκης και στο Πανεπιστήμιο της Πενσυλβάνιας, καθώς και στην Αρχιτεκτονική Σχολή του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου. Έχει συμμετάσχει σε πολλές ανασκαφές στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Κατά το 2004 προχώρησε σε έρευνα επιφανείας και αποτύπωση της φαραωνικής πόλης Μαλκάτα της Αιγύπτου διευθύνοντας την ερευνητική ομάδα. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στην οικιστική αρχιτεκτονική της Φαραωνικής Περιόδου, την αιγυπτιακή αρχαιολογία και τέχνη, την έρευνα επιφανείας και την τοπογραφία. Έχει συγγράψει πολλές πρωτότυπες εργασίες σε διεθνή περιοδικά και συλλογικούς τόμους, ενώ έχει δημοσιεύσει και μία μονογραφία (Social Aspects of Ancient Egyptian Domestic Architecture, BAR International Series 1608, Oxford 2007).

Επικοινωνία: koltsida@otenet.gr

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΘΕΣΕΙΣ TELL NADER ΚΑΙ TELL BAQRTA ΣΤΗΝ ΚΟΥΡΔΙΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΤΟΥ ΒΟΡΕΙΟΥ ΙΡΑΚ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΟΠΑΝΙΑΣ

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών εξασφάλισε άδεια για την πραγματοποίηση αρχαιολογικής έρευνας στις θέσεις Tell Nader και Tell Baqrta στο Erbil (αρχαία Άρβηλα), την πρωτεύουσα της Κουρδικής Περιφέρειας του βορείου Ιράκ. Κατά τον Απρίλιο του 2011 πραγματοποιήθηκε ανασκαφή στο Tell Nader από 14μελή ομάδα του Πανεπιστημίου Αθηνών, καθώς και σύντομη επιφανειακή έρευνα στο Tell Baqrta. Η ανασκαφή στο Tell Nader έφερε στο φως ευρήματα κυρίως της ύστερης 5^{ης} και 4^{ης} χιλιετίας π.Χ. (περίοδοι Ubaid και Uruk), ωστόσο η χρήση του χώρου της συγκεκριμένης θέσης φαίνεται ότι συνεχίστηκε μέχρι και την πρώιμη 1^η χιλιετία π.Χ. (νεοασσυριακή περίοδος). Το Tell Baqrta, που βρίσκεται περίπου 30 χιλιόμετρα νοτιοδυτικά του Erbil, αποτελούσε κατά την νεοασσυριακή περίοδο μία μικρή πόλη. Ο χώρος κατοικούνταν από την χαλκολιθική μέχρι και την ισλαμική περίοδο. Μεταξύ των επιφανειακών ευρημάτων ήταν και ένα όστρακο υστεροκλασικού αττικού αγγείου.

Ο Κωνσταντίνος Κοπανιάς είναι Λέκτορας Προϊστορικής Αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Σπούδασε στα Πανεπιστήμια Αθηνών, Salzburg, καθώς και στο Tübingen ως μέλος του Graduiertenkolleg „Anatolien und seine Nachbarn“ και υπότροφος της DFG. Εργάστηκε ως μεταδιδακτορικός ερευνητής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, ως Διδάσκων του Π.Δ. 407/80 στο Πανεπιστήμιο Κρήτης και ως ερευνητής (Allgemeiner Referent) στο Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο Αθηνών. Διεθύνει από το 2011 ανασκαφή στην θέση Tell Nader στο Erbil του βορείου Ιράκ. Οι μελέτες του επικεντρώνονται κυρίως σε θέματα σχετικά με τις διαπολιτισμικές σχέσεις μεταξύ Αιγαίου και Ανατολής κατά την Ύστερη Εποχή του Χαλκού και την Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου.

Επικοινωνία: kkopaniias@arch.uoa.gr

ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΕΤΕΡΟΤΗΤΕΣ: “ΦΟΙΝΙΚΕΣ” ΚΑΙ ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ

ΝΟΤΑ ΚΟΥΡΟΥ

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Στα χρόνια της μεγάλης ύφεσης της Ανατολικής Μεσογείου που συνήθως αποκαλούμε “Σκοτεινούς Αιώνες”, ορισμένοι λαοί της περιοχής αυτής έπαιξαν ένα αποφασιστικό ρόλο στην ανάκαμψη της Μεσογείου γενικά. Η έξοδος τους στην Κεντρική και Δυτική Μεσόγειο δια μέσου της Κύπρου και του Αιγαίου ωδήγησε αφενός στην ομαλοποίηση των θαλάσσιων επικοινωνιών και αφετέρου πυροδότησε μια σειρά από διαδραστικές πολιτισμικές εξελίξεις που ωδήγησαν τη Μεσόγειο σε νέα εποχή. Οι πολιτισμοί και ο ρόλος αυτών των λαών που μέχρι πρόσφατα η έρευνα συνήθως χαρακτήριζε με τον γενικό όρο “Φοίνικες”, θεωρούνται πλέον τα “εκ των ων ουκ άνευ” για την κατανόηση ενός μεγάλου τμήματος της ιστορίας του Αιγαίου και των πολιτισμών που προσδιόρισαν νέες “ταυτότητες” στην ιστορία της Μεσογείου. Η έρευνα και η διδασκαλία αυτών των πολιτισμών διακονείται με επιτυχία σε πολλά πανεπιστήμια διεθνώς. Στην ανακοίνωση αυτή επιχειρείται μια διερεύνηση για την διδασκαλία και την έρευνα των πολιτισμών της Φοινίκης και των γειτονικών της περιοχών στην Εγγύς Ανατολή στα ελληνικά πανεπιστήμια.

Η Νότα Κούρου είναι Καθηγήτρια Αρχαιολογίας των Πρωϊμων Ιστορικών Χρόνων (1100-600 π.Χ.) στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και διεθθόντρια των ανασκαφών του ΕΚΠΑ στο Εώμπουργο Τήνου από το 1995. Κατέχει Πτυχίο Αρχαιολογίας από το Πανεπιστήμιο Αθηνών και Διδακτορικό Δίπλωμα από το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης. Έχει διατελέσει επισκέπτρια καθηγήτρια σε Πανεπιστήμια των Ηνωμένων Πολιτειών (Columbia University, University of Texas, South Florida University, University of Missouri) και της Αυστραλίας (University of Sydney, Macquarie University, The University of Queensland, The University of New England, The University of Newcastle). Έχει δώσει σεμινάρια και διαλέξεις σε πολλά πανεπιστήμια της Ευρώπης, της Κύπρου και της Εγγύς Ανατολής και έχει πάρει μέρος σε πολλά διεθνή συνέδρια. Έχει συγγράψει περισσότερες από 70 επιστημονικές μελέτες. Πρόσφατες μονογραφίες: Το Νότιο Νεκροταφείο της Νάξου κατά τη Γεωμετρική περίοδο, Αθήνα 1999. CVA Greece 8, Athens, National Museum 5. Attic and Atticizing amphorae of the Protogeometric and Geometric Periods, Athens 2002. Limestone Statuettes of Cypriote type found in the Aegean. Provenance Studies (Σε συνεργασία με τους: Β. Καραγιώργη, Γ. Μανιάτη, Κ. Πολυκρέτη, Γ. Μπλασιάκο, Κ. Ξενοφώντος), Λευκωσία 2002. Terracotta Statues and Figurines of Cypriote Type found in the Aegean. Provenance Studies (Σε συνεργασία με τους: Β. - J. Καραγιώργη, Β. Κιλίκογλου, Π. Μαραντίδου, Μ. Glascock), Nicosia 2009.

Επικοινωνία: nkourou@arch.uoa.gr

ΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΣΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟ ΚΑΤΑ ΤΗΝ 3^Η ΧΙΛΙΕΤΙΑ Μ.Χ. ΚΑΙ Η ΑΥΓΗ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Η.Μ. ΚΟΥΣΟΥΛΗΣ
Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Για τη σύγχρονη θέαση των επιστημών η Αιγυπτολογία, ως η συστηματική σπουδή της ιστορίας και του πολιτισμού της αρχαίας Αιγύπτου, έχει ως αφετηρία της την εκστρατεία του Ναπολέοντα στην Αίγυπτο το 1798 και την ίδρυση του Γαλλικού Ινστιτούτου (*Institut d'Égypte*) στο Κάιρο, του μετέπειτα *Institut Français d'Archéologie Orientale*. Η ανακάλυψη του λίθου της Ροσέτας και η μετέπειτα αποκρυπτογράφησης της από τον Γάλλο λόγιο J.F. Champollion το 1824 οδήγησε στην αρχή της κατανόησης της Αιγυπτιακής γραφής, ξεκλειδώνοντας έτσι πολλά από τα μέχρι τότε Αιγυπτιακά αινίγματα και μυστήρια. Ταυτόχρονα, προκάλεσε ένα τεράστιο κύμα ενδιαφέροντος για τα μνημεία της αρχαίας Αιγύπτου και η μελέτη του πολιτισμού που δημιούργησε τα μνημεία αυτά γνώρισε και συνεχίζει να γνωρίζει αλματώδη ανάπτυξη τα τελευταία 200 χρόνια. Σε αντίθεση, ωστόσο, με την έντονη και πολυπληθή ερευνητική και ανασκαφική παρουσία των Ευρωπαίων και Αμερικανών στο έδαφος της Αιγύπτου κατά τους δύο τελευταίους αιώνες, η Ελληνική αντιπροσώπευση ήταν μικρή, παρά τις μακραίωνες και πολυδιάστατες πολιτισμικές επαφές των δύο λαών κατά την αρχαιότητα. Η παρούσα ομιλία θα σκιαγραφήσει το ιστορικό και τη δυναμική της Ελληνικής Αιγυπτολογίας, από τους σκαπανείς, ερασιτέχνες αρχαιολόγους και συλλέκτες του τέλους του 19^{ου} και αρχών του 20^{ου} αιώνα έως το πολυδιάστατο, ερευνητικό και εκπαιδευτικό, έργο του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Ο Παναγιώτης Η.Μ. Κουσόυλης είναι Επίκουρος Καθηγητής Αιγυπτολογίας στο Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Κατέχει διδακτορικό στην Αιγυπτολογία από τη Σχολή Αρχαιολογίας και Αιγυπτολογίας του Πανεπιστημίου του Λίβερπουλ. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα επικεντρώνονται κυρίως στις μαγικές και θρησκευτικές αντιλήψεις των Αρχαίων Αιγυπτίων, την Αιγυπτιακή δαιμονολογία, την ιερογλυφική γραφή, την Αιγυπτιακή αρχαιολογία και επιγραφική. Από το 2005-2007 διετέλεσε επιστημονικός υπεύθυνος της επιφανειακής έρευνας και χαρτογράφησης της περιοχής του Χελουάν στο Δέλτα του Νείλου. Έχει διοργανώσει στη Ρόδο δύο εξειδικευμένα Αιγυπτολογικά συνέδρια, το 2003 και το 2004, καθώς και το 10^ο Παγκόσμιο Συνέδριο των Αιγυπτολόγων το 2008. Έχει συμμετάσχει σε πολλά διεθνή συνέδρια, στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Είναι εκπρόσωπος της Διεθνούς Ενώσεως των Αιγυπτολόγων στην Ελλάδα και ερευνητικό μέλος πολλών διεθνών αιγυπτολογικών οργανώσεων. Έχει συγγράψει πολλές πρωτότυπες επιστημονικές μελέτες και μία μονογραφία. Μέσα στο 2011 θα κυκλοφορήσουν δύο μονογραφίες του από τον εκδοτικό οίκο Peeters (*Ancient Egyptian Demonology: Studies on the Boundaries between the Demonic and the Divine in Egyptian Magic* και *Aprophis: a Study of his Nature and Ritual Execution*) και δύο από τις εκδόσεις Παλαζήση (*Αιγυπτιακή Αρχαιολογία και Ιερογράμματα: Μορφολογία και Σύνταξη των Κλασικών Αιγυπτιακών*).

Επικοινωνία: kousoulis@rhodes.aegean.gr

ΑΙΓΥΠΤΟΣ ΚΑΙ ΕΛΛΑΔΑ: ΟΙ ΑΦΑΝΕΙΣ ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΕΙΣ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΚΥΡΤΑΤΑΣ
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Με δεδομένη την ανάγκη προώθησης των αιγυπτιακών και γενικότερα των ανατολικών σπουδών στην Ελλάδα, χρειάζεται να προσδιοριστεί τόσο η στόχευσή τους όσο και η κατάλληλη μεθοδολογία για τη διδασκαλία τους. Σε μια παλαιότερη εποχή, η ιστορία των ανατολικών λαών διδασκόταν στο ελληνικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα για να υπογραμμιστεί η συμβολή τους στην πρόοδο του πολιτισμού. Χρησίμευε έτσι ως εισαγωγή στην κόσμο των Μινωιτών και των Μυκηναίων. Σήμερα, που ακόμα και αυτή η διδασκαλία έχει συρρικνωθεί ή εγκαταλειφθεί, η ιστορία της αρχαίας Αιγύπτου πρέπει να συνδυαστεί με την ελληνική ιστορία με τρόπο συνεχή και διαχρονικό. Η αξία της προσέγγισης αυτής γίνεται φανερή με την επίκληση ορισμένων χαρακτηριστικών παραδειγμάτων.

Ο Δημήτρης Κυρτάτας γεννήθηκε στην Αθήνα και σπούδασε στη Θεσσαλονίκη. Έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στο Λονδίνο και εκπόνησε διδακτορική διατριβή με θέμα την «Κοινωνική δομή των χριστιανικών κοινοτήτων από τον πρώτο έως τον τρίτο αιώνα». Πραγματοποίησε μεταδιδακτορική έρευνα στο Τμήμα Κλασικών Σπουδών του King's College του Πανεπιστημίου του Λονδίνου, όπου ασχολήθηκε με την πρωτοχριστιανική γραμματεία. Επιστρέφοντας στην Ελλάδα εργάστηκε στο Κέντρο Ερευνας της Ελληνικής Κοινωνίας της Ακαδημίας Αθηνών. Διδάσκει αρχαία ιστορία από το 1985 στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης και από το 2001 στο Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, όπου από το 2006 είναι καθηγητής της ύστερης αρχαιότητας. Διετέλεσε διευθυντής του προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών και πρόεδρος στο ίδιο Τμήμα. Έχει γράψει βιβλία και άρθρα για την κοινωνική ιστορία της ελληνικής αρχαιότητας και του πρώιμου χριστιανισμού, έχει οργανώσει πολλά συνέδρια και έχει αναλάβει την επιμέλεια συλλογικών τόμων με συναφή θεματολογία. Το τελευταίο του βιβλίο που έγραψε με τον Σπύρο Ράγκο έχει τίτλο Η ελληνική αρχαιότητα: πόλεμος, πολιτική, πολιτισμός, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, Θεσσαλονίκη 2010.

Επικοινωνία: kyrtatas@otenet.gr

ΟΙ ΈΛΛΗΝΕΣ ΚΑΙ Η ΑΙΓΥΠΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΨΑΜΜΗΤΙΧΟΥ Ι

ΝΑΝΝΩ ΜΑΡΙΝΑΤΟΥ
University of Illinois, Chicago

Ο στόχος αυτής της εργασίας είναι η διερευνήσει μιας σχετικά άγνωστης περιόδου της Ελληνικής ιστορίας που την γνωρίζουμε πολύ αποσπασματικά από τις ιστορικές μας πηγές για την οποίαν όμως υπάρχουν πολλά στοιχεία από την λογοτεχνία και τις εικαστικές τέχνες. Πρόκειται για τις σχέσεις Ελλήνων μισθοφόρων της Ιωνίας με την Αίγυπτο και Μέση Ανατολή στα μέσα του 7^ο αιώνα, δηλ. την εποχή του Ψαμμήτιχου Ι. Οι στρατηγοί των μισθοφόρων ήταν λόγιοι και προφανώς πολύγλωσσοι. Σε αυτή την εποχή τοποθετείται ο Αρχίλοχος και –όπως θα στηρίξω- και ο Όμηρος.

Η Ναννώ Μαρινάτου είναι καθηγήτρια Κλασικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο Illinois στο Σικάγο. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στην αρχαία Ελληνική και Μινωϊκή θρησκεία, την αρχαιογνωσία, τον Ηρόδοτο και τον Θουκυδίδη, αλλά εκτείνονται μέχρι την Αίγυπτο και την Εγγύς Ανατολής, με ιδιαίτερη έμφαση στις διαπολιτισμικές σχέσεις και την διάδραση των ιδεών στην ευρύτερη λεκάνη της νοτιοανατολικής Μεσογείου. Έχει συγγράψει 14 μονογραφίες και πάνω από 70 πρωτότυπες επιστημονικές μελέτες σε διεθνή περιοδικά και συλλογικούς τόμους. Είναι εξέχων μέλος της Αμερικανικής Ένωσης Ακαδημαϊκών Phi Beta Kappa, αντεπιστέλλον μέλος της Αυστριακής Ακαδημίας, ερευνητικό μέλος του Αυστριακού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου, του Γερμανικού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου και της Αμερικανικής Φιλολογικής Εταιρείας. Συμμετείχε για πάνω από 10 χρόνια στις ανασκαφές του Αυστριακού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου στην περιοχή Τελ ελ-Ντάμπα (αρχ. Άβαρις, ΒΑ Δέλτα του Νείλου) υπό τη διεύθυνση του Καθηγητή Manfred Bietak, ως υπεύθυνη για τη μελέτη και ανάδειξη της παρουσίας των μινωϊκών τοιχογραφιών και της παρουσίας των Μινωϊτών στην αρχαία πρωτεύουσα των Υξώς. Έχει συμμετάσχει σε πολλά διεθνή συνέδρια, συμπόσια και colloquia, με ανακοινώσεις, παρεμβάσεις κλπ., ενώ έχει προσκληθεί για διαλέξεις σε πολλά Πανεπιστήμια στην Ευρώπη και την Αμερική

Επικοινωνία: nannom@uic.edu

ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ», «ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ» Η «ΕΚΟΥΣΙΑ ΥΠΟΤΑΓΗ»; Η ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΤΙΣ ΜΕΓΑΛΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΪΚΩΝ ΚΑΙ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΝΗ ΜΑΡΚΟΥ
Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών

Κατά τη διάρκεια της αρχαϊκής και κλασικής περιόδου και σε διάστημα τριών περίπου αιώνων, Ασσύριοι, Αιγύπτιοι (:), Πέρσες και Μακεδόνες ενσωματώνουν την Κύπρο στις αυτοκρατορίες τους. Στην περίπτωση του Αλεξάνδρου Γ' η ενσωμάτωση αυτή χαρακτηρίζεται συχνά στη σύγχρονη βιβλιογραφία ως «απελευθέρωση» από τον περσικό ζυγό, αφήνοντας να εννοηθεί πως η πρωτοβουλία ανήκει στον Μακεδόνα. Αξιίζει ωστόσο να διερευνηθεί το κατά πόσο ισχύει κάτι τέτοιο, τόσο στην περίπτωση του Αλεξάνδρου, όσο και στην περίπτωση της ασσυριακής, αιγυπτιακής (:) και περσικής «κατάκτησης». Στην παρούσα ανακοίνωση θα επικεντρωθούμε λοιπόν στο πώς παρουσιάζεται στη σύγχρονη βιβλιογραφία η ενσωμάτωση της Κύπρου στις μεγάλες δυνάμεις της υπό μελέτη περιόδου και θα αναζητήσουμε στις πρωτογενείς πηγές αλλά και στη σύγχρονη έρευνα το αν η ενσωμάτωση σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να χαρακτηριστεί ως «κατάκτηση», ως «απελευθέρωση» ή ως «εκούσια υποταγή».

Η Ευαγγελινή Μάρκου είναι απόφοιτος του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ), ολοκλήρωσε τις μεταπτυχιακές και διδακτορικές της σπουδές στη Σορβόννη (Sorbonne - Paris IV) με υποτροφία του Ιδρύματος Α.Γ. Λεβέντη. Αναγορεύτηκε διδάκτωρ στην Ιστορία και τον Πολιτισμό της Αρχαιότητας το 2006. Εργάστηκε στο Fitzwilliam Museum του Cambridge (2004-2005) και στο Νομισματικό Μουσείο Αθηνών (2005-2007) ως υπεύθυνη καταγραφής και ψηφιοποίησης των νομισματικών συλλογών και δίδαξε μαθήματα Αρχαίας Νομισματικής, πτυχιακού και μεταπτυχιακού επιπέδου, στο Πανεπιστήμιο της Κύπρου ως ειδική επιστήμονας (2008-2009) και Αρχαίας Ιστορίας στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου. Είναι ερευνήτρια στο ΚΕΡΑ/ΕΙΕ στο Πρόγραμμα Ελληνικής Ανατολής από τον Οκτώβριο του 2009. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν την ιστορία, νομισματική και επιγραφική της Κύπρου κατά τους αρχαϊκούς και κλασικούς χρόνους· την οικονομική πολιτική των βασιλείων της Κύπρου· τις αλληλεπιδράσεις Κύπρου και Ανατολής. Σημαντικότερα προγράμματα σε εξέλιξη: 1) Corpus των κυπροσυλλαβικών επιγραφών (σε συνεργασία: Akademie der Wissenschaften zu Berlin / Université de la Sorbonne - Paris IV / Università degli Studi di Napoli, Suor Orsola Benincasa) · 2) The Cyprus Numismatic Project (σε συνεργασία: University of Edinburgh). Έχει μία μονογραφία (*L'or des rois de Chypre. Numismatique et Histoire a l'epoque classique*, ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ 64, Athenes, 2011) και πολλές δημοσιεύσεις σε ελληνικά και ξένα περιοδικά.

Επικοινωνία: emarkou@eie.gr

ΟΙ ΚΥΠΡΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΕΛΕΝΗ ΜΑΝΤΖΟΥΡΑΝΗ

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η σύντομη αυτή ανακοίνωση αφορά στην ανάπτυξη και εξέλιξη των κυπριακών σπουδών στα ελληνικά Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα. Οι σπουδές αυτές επικεντρώνονται στον τομέα των Ανθρωπιστικών Επιστημών και κινούνται σε δύο άξονες: πρώτον τη διδασκαλία σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο στα Τμήματα Ιστορίας και Αρχαιολογίας αλλά και Φιλολογίας και δεύτερον την έρευνα. Πιο συγκεκριμένα, διδασκαλία και έρευνα πραγματοποιείται στους τομείς της Προϊστορικής, Κλασικής και Βυζαντινής Αρχαιολογίας και της Αρχαίας Κυπριακής Γραμματείας. Το προϊόν αυτής της σπουδής είναι η εκπόνηση Μεταπτυχιακών Διπλωματικών Εργασιών και διατριβών αλλά και επιστημονικών δημοσιεύσεων -άρθρων και μονογραφιών-. Τα τελευταία χρόνια έχει αναμφίβολα παρατηρηθεί κάμψη στις κυπριακές σπουδές ακόμη και στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών το οποίο πάντα έπαιζε κυρίαρχο ρόλο στο χώρο αυτό.

Η Ελένη Μαντζουράνη είναι Καθηγήτρια Προϊστορικής Αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Έκανε προπτυχιακές σπουδές στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας και μεταπτυχιακές (Master's και διδακτορικό) στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου. Έχει τριακονταετή θητεία στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας όπου δίδαξε και εξακολουθεί να διδάσκει Μινωική Αρχαιολογία και Προϊστορία της Κύπρου σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα είναι: Αρχαιολογία της Κύπρου, Μινωική Αρχιτεκτονική και Αρχαιολογική Έρευνα Επιφανείας. Έχει συγγράψει πολλά άρθρα σε διεθνή και ελληνικά επιστημονικά περιοδικά και Πρακτικά Συνεδρίων καθώς και τέσσερις μονογραφίες για τα παραπάνω θέματα. Η τελευταία μονογραφία της αφορά στην τελική δημοσίευση της ανασκαφής του νεολιθικού οικισμού στη θέση Καντού-Κουφόβουνος στην Κύπρο (δίτομο έργο), την οποία διηύθυνε από το 1992-2002. Έχει διευθύνει ποικίλα προγράμματα σχετικά με την αρχιτεκτονική των μινωικών επαύλεων της Κρήτης. Τα τελευταία χρόνια προετοιμάζει την τελική δημοσίευση του νεοανακτορικού κτηρίου στη θέση Μακρυγιαλός της Ν. Κρήτης και από το 2008 διευθύνει το Πρόγραμμα της Έρευνας Επιφανείας στη Ν. Λακωνία (αρχαίες Βοιές).

Επικοινωνία: emantzou@arch.uoa.gr

ΌΨΕΙΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΦΟΙΝΙΚΙΚΗΣ ΚΕΡΑΜΙΚΗΣ ΣΤΟ ΔΕΛΤΑ ΤΟΥ ΝΕΙΛΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΤΡΙΤΗ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΠΟΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπ. Μεταδιδάκτορας ερευνητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Museum of Mediterranean Antiquities, Stockholm

Οι σχέσεις της αρχαίας Αιγύπτου με τις όμορες περιοχές της ανατολικής Μεσογείου συνθέτουν ένα ευρύτατο πλέγμα αλληλεπιδράσεων και εμφανίζουν πλούσια αρχαιολογική τεκμηρίωση. Λόγω της γεωγραφικής τους εγγύτητας οι ακτές της Συροπαλαιστίνης και η Κύπρος αποτέλεσαν σημαντικούς εμπορικούς εταίρους και συνέθεσαν ένα ισχυρό πλέγμα εμπορικών δεσμών με την Αίγυπτο. Η εξέλιξη, η ένταση και οι δομές των σχέσεων αυτών δεν αντικατοπτρίζουν μόνο τις ανάγκες της Αιγύπτου σε αγαθά και πρώτες ύλες αλλά και το ιδιαίτερο ιστορικό πλαίσιο εντός του οποίου αυτές συγκροτήθηκαν και σχηματοποιήθηκαν. Μέσα στον πλούτο των ενδείξεων, η λεπτή κεραμική κατέχει δευτερεύουσα αλλά όχι ασήμαντη θέση. Κλειστά κυρίως σχήματα φοινικικής και κυπριακής προέλευσης εντοπίζονται σε αρκετές θέσεις της Κάτω Αιγύπτου, επισημαίνοντας συγκεκριμένες πτυχές της εμπορικής κινητικότητας. Σκοπός της παρουσίασης είναι να διαφωτίσει όψεις αυτών των ευρημάτων που αποδίδονται στην Τρίτη Μεταβατική περίοδο και την 26^η Δυναστεία. Εκτός από την τυπολογική διαπραγμάτευση, επιχειρείται η αντιπαραβολή τους με αντίστοιχα ευρήματα από τον Αιγαιακό χώρο, ώστε να κατανοηθούν πληρέστερα τα δίκτυα διακίνησης και η χρήση τους.

Ο Γιώργος Μπουρογιάννης κατέχει πτυχίο αρχαιολογίας από το Πανεπιστήμιο Αθηνών, μεταπτυχιακό δίπλωμα από το Πανεπιστήμιο του Εδιμβούργου και διδακτορικό δίπλωμα στην κλασική αρχαιολογία από το Πανεπιστήμιο Αθηνών. Είναι μεταδιδακτορικός υπότροφος του Ιδρύματος Α.Γ. Λεβέντης στο Μουσείο Μεσογειακών Αρχαιοτήτων Στοκχόλμης (Medelhavsmuseet) και υπ. μεταδιδακτορικός ερευνητής στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου (πρόγραμμα ΕΣΠΑ για μεταδιδακτορικούς ερευνητές). Ήταν επιμελητής στο Τμήμα Ελληνικών και Ρωμαϊκών Αρχαιοτήτων του Βρετανικού Μουσείου (2008-2010, μελέτη κεραμικής από τη Ναύκρατη) και μέλος Αρχαιολογικού Ινστιτούτου Ρόδου (2002 και 2005). Έχει συμμετάσχει σε πολλές ανασκαφές στην Ελλάδα (Ξώμπουργο Τήνου, Καρδάμεινω Κω, Ασκληπιείο Επιδαύρου) και το εξωτερικό (Κόμη/Citta Ιταλίας, Λενκαντί, Παλαιάφορ-Μαρτσέλο). Έχει δημοσιεύσει πολλές μελέτες σε περιοδικά και συλλογικούς τόμους, ενώ έχει διοργανώσει δύο αρχαιολογικά συνέδρια στο Βρετανικό Μουσείο (2009) και τη Σαραγόσα (2010).

Επικοινωνία: Giorgos.Bourogiannis@smvk.se

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΛΑΙΟΘΩΔΩΡΟΣ
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Εξετάζονται συνοπτικά τα ιστορικά, επιγραφικά και αρχαιολογικά δεδομένα της παρουσίας των Ελλήνων στην Συρο-παλαιστίνη και τη Μέση Ανατολή, από τις αρχές της εποχής του Σιδήρου ως την πτώση του νεοβαβυλωνιακού βασιλείου (539 π.Χ.). Δίδεται ιδιαίτερη έμφαση σε πρόσφατα αρχαιολογικά ευρήματα που πιστοποιούν την ένταση της ελληνικής παρουσίας στην Ανατολή ήδη από τον 10 αιώνα π.Χ. Επιχειρείται η χαρτογράφηση της παρουσίας αυτής μέσα από τρεις άξονες: εμπόριο, δράση μισθοφόρων και πειρατών, διπλωματικές σχέσεις των Ελλήνων με τα βασίλεια της Ανατολίας, της Εγγύς και της Μέσης Ανατολής.

Ο Δημήτρης Παλαιοθόδωρος είναι Επίκουρος Καθηγητής Κλασικής Αρχαιολογίας. Ειδικεύεται στην αρχαϊκή και κλασική κεραμική της Ελλάδας και της Ιταλίας, και στην αρχαιολογία και εικονογραφία της αρχαίας ελληνικής θρησκείας. Διδάσκει από το 2000 στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας (Κλασική Αρχαιολογία, Ετρουσκολογία και αρχαιολογία της Νότιας Ιταλίας και της Σικελίας).

Επικοινωνία: palαιο@uth.gr

ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

ΕΛΕΝΗ ΤΟΥΡΝΑ
Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο

Οι Αιγυπτιακές Αρχαιότητες του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου κατέχουν αξιόλογη και συνάμα αξιοζήλευτη θέση παγκοσμίως, οφειλόμενη, κατά κύριο λόγο, στην ποιότητα και τη σπανιότητά τους. Γεγονός που συνοψίζεται στα λόγια του Β. VON BOETHMER, που συχνά έλεγε στους μαθητές τους, "δεν είδατε την Αιγυπτιακή Συλλογή της Αθήνας, δεν είδατε τίποτε". Τον πυρήνα της Συλλογής αποτελούν οι ηγεμονικές δωρεές δυο φιλότεχνων ομογενών από την Αίγυπτο του Ιωάννου Δημητρίου από την Λήμνο, που έζησε στην Αλεξάνδρεια και του Αλεξάνδρου Ρόστοβιτς, που έζησε στο Κάιρο. Οι παραπάνω συλλέκτες δώρισαν τις συλλογές τους στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο το 1880 και 1904 αντιστοίχως. Η Συλλογή απαρτίζεται από: 1) Τη δωρεά των 578 αρχαίων της Αρχαιολογικής Εταιρείας, που πραγματοποιήθηκε κατά το έτος 1894. 2) Τη δωρεά του αιγυπτιακού κράτους, το 1894, με ένα σύνολο από φέρετρα της 21^{ης} δυναστείας που ανακαλύφθηκαν το 1891, από τον αιγυπτιολόγο Daressy στην τοποθεσία Ντέϊρ Ελ-Μπάχαρι στον ονομαζόμενο τάφο Bab El Gusus. 3) Από μικρό αριθμό έργων αιγυπτιακής τέχνης προερχομένων από ανασκαφές του 19^{ου} αι. και τυχαία ευρήματα στον ελλαδικό χώρο. 4) Από άλλες μεμονωμένες μικρότερες δωρεές Ελλήνων και Αιγυπτιωτών. Η παρούσα ομιλία θα παρουσιάσει το ιστορικό της Συλλογής και το χρονικό των εκθέσεών της

Η Ελένη Τουρνά είναι Επιμελήτρια της Αιγυπτιακής Συλλογής του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου. Είναι απόφοιτος της Ιταλικής Σχολής Αθηνών και διπλωματούχος του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών. Από το 1983 εργάστηκε ως υπάλληλος του Υπουργείου Πολιτισμού και από το 1987 έως σήμερα ως επιμελήτρια της Αιγυπτιακής Συλλογής. Συνέβαλε στη διοργάνωση της επανέκθεσης Αρχαιοτήτων του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου το 2008 και συνέγραψε σχετικά λήμματα στον κατάλογο του Μουσείου «Η Αιγυπτιακή Συλλογή - Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, Αθήνα 2008».

Επικοινωνία: eleni.tourna@yahoo.gr